

ZAPISNIK 3. IZREDNE SEJE **Sveta Mestne občine Velenje**

Seja je potekala v Domu kulture Velenje, dne 13. 4. 2021, s pričetkom ob 16.00 in zaključkom ob 20.20.

Sejo je vodil župan **Peter DERMOL**. Ta je otvoril sejo in ugotovil, da je od skupnega števila 33 članov sveta prisotnih 27 članov in je svet sklepčen.

Opravičili so se naslednji člani sveta: **Darinka MRAVLJAK**, **Marija Marjana KOREN** in **Andrej KMETIČ**.

Za 3. izredno sejo je bil predlagan naslednji DNEVNI RED:

1. Predstaviteljski Osnutek Nacionalne strategije za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda
2. Predlog sklepa in stališča Mestne občine Velenje do Osnutka Nacionalne strategije za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda

Prisotnih je bilo 27 članov sveta.

1. SKLEP

Predlog

Svet Mestne občine Velenje je glasoval o predlogu sklepa, ki se je glasil: 3. izredna seja Sveta Mestne občine Velenje bo potekala po naslednjem **DNEVNEM REDU**:

1. Predstaviteljski Osnutek Nacionalne strategije za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda
2. Predlog sklepa in stališča Mestne občine Velenje do Osnutka Nacionalne strategije za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda.

Za predlog so glasovali vsi prisotni člani sveta.

Predlog je bil sprejet.

K 1. TOČKI DNEVNEGA REDA

Predstaviteljski Osnutek Nacionalne strategije za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda

Župan **Peter DERMOL** je dejal, da sta MOV in celotna SAŠA regija pred ključnim obdobjem. Od vseh deležnikov je odvisno, kakšni bosta Šaleška dolina in SAŠA regija v prihodnje. Vsi, ki tukaj živijo, nosijo v sebi čustva, ki so neposredno ali posredno povezana s premogom. Vedno večje pa je tudi zavedanje, da se bomo morali nekega dne od premoga posloviti. S tem dejstvom se moramo sprijazniti. Kakšen bo prehod, pa bo odvisno od vseh nas. Pomembno je predvsem to, kako bomo postopali v prihodnje, kakšne aktivnosti bomo morali izpeljati ter kakšen bo vpliv, dodana vrednost vsakega posameznika, organizacije, gospodarskega subjekta, da bo to prestrukturiranje na temeljih pravičnega prehoda. Želi si, da bi vsi prisotni imeli čiste namene in da SAŠA regiji povrnejo tisto, kar so v preteklosti izgubili. Upa, da nihče nima fige v žepu in ne bi želel dobro Velenju, SAŠA regiji in pravzaprav celotni državi. Govorimo namreč tudi o nacionalnem interesu, zato se je potrebno do tega vprašanja spoštljivo in odgovorno obnašati. Dejal je, da so danes pravzaprav prisotni, z izjemo poslanca, vsi deležniki, ki so jih povabili, kar ga navdaja s pozitivno energijo. Prepričan je, da bo danes na strategijo kar nekaj pripomb, prav je, da jasno opozorijo, hkrati pa si želi, da bi v prihodnje še tvorneje in strpneje sodelovali s tistimi, ki v državi sprejemajo odločitve, da bo ta prehod res pravičen.

Osnutek strategije sta predstavila **Blaž KOŠOROK**, državni sekretar na Ministrstvu za infrastrukturo Republike Slovenije, ter **Tina SERŠEN**, vodja Sektorja za pravne in mednarodne energetske zadeve na Ministrstvu za infrastrukturo Republike Slovenije.

Župan **Peter DERMOL** je dejal, da ga s predstavitvijo niso prepričali. Pokazali so, da jim pravičen prehod ni prioriteta. Niti z eno samo besedo niso bila omenjena delovna mesta, niti kako bodo dobili ostale vire financiranja. V strategiji se sklicujejo predvsem na poslovni položaj Termoelektrarne Šoštanj ter na okoljsko poročilo, ki je pravzaprav edini kriterij, ki so ga na koncu uporabili, da so šli z letnico 2033 v javnost. Dejal je, da je zelo enostavno takole govoriti o knapovščini, o knapih in o poklicu prihodnosti, ki to ni, vendar ta poklic je v preteklosti tej državi veliko dal in našemu okolju tudi veliko vzel in če kaj, potem od te točka naprej pričakuje spoštljivost do vseh tistih, ki zagotavljajo 1/3 električne energije in skrbijo, da nimamo električnih mrkov in vsega ostalega. Dejal je, da ob koncu razprave pričakuje od gostov tudi neke jasne odgovore.

Karla SITAR, vodja Urada za gospodarski razvoj in prestrukturiranje Mestne občine Velenje, je dejala, da so v okviru občinske uprave in še z nekaterimi drugimi deležniki pripravili svoj pogled na strategijo. Gre za izjemno pomembno vprašanje in želi si, da bi našli skupne odgovore in rešitve, ki bodo resnično v skladu s pravičnim prehodom. Zavedajo se, da je Slovenija zavezana k doseganju cilja podnebne nevtralnosti do leta 2050, zato meni, da je namen te strategije poleg pravičnega prehoda regij tudi ta, da s to strategijo država dosega državne zaveze do EU in do sporazumov, tako da gre tu resnično za nacionalno vprašanje. Upa, da teh ciljev ne bodo dosegli le na račun zaprtja Termoelektrarne Šoštanj in Premogovnika Velenje. NEPN jasno določa opuščanje rabe premoga do leta 2050. Določa tudi, da je potrebno v letu 2021 pripraviti celotno časovnico, kako bo ta pravičen prehod potekal. Podnebna strategija govori o tem, da je potrebno fosilna goriva za proizvodnjo električne energije zmanjšati do leta 2050, zato jo to forsiranje letnice 2033 resnično preseneča. Na projekciji je na to prikazala razrez glede ustvarjanja toplogrednih plinov, kjer je razvidno, da je energetika na 2. mestu za prometom. Na področju energetike emisije toplogrednih plinov z leti padajo, na prometu pa naraščajo. Dejala je, da pri izboru letnice 2033 načelo pravičnega prehoda ni upoštevano. Strategija tudi ne govori o tem, kateri vir bo nadomestil energijo po zaprtju TEŠa, ampak bo to urejal NEPN, ki bo sprejet 2023-2024. Sprašuje se, ali so morda pomešali vrstni red sprejemanja strateških dokumentov in ali lahko sprejmejo strategijo, ki ni usklajena s trenutno veljavnih NEPNom. Zaustaviti velik del proizvodnje brez da bi imeli opredeljen nek realen nadomestni vir električne energije je zelo tvegano početje. V strategiji se vse vrti okoli letnice, želijo pa si več govora o programih, o posledicah, s katerimi bomo soočeni, in o vseh virih, ki jih je potrebno ločeno opredeliti. Meni, da bi bilo potrebno pred strategijo sprejeti zakon o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, ki bi začrtal vse mejnike, ter zakon o prestrukturiranju, ki bi sistemsko urejal to področje. V strategiji je zapisano tudi, da v Posavju proces prestrukturiranja poteka že 20 let, pa vemo, da ne moremo govoriti o uspešni zgodbi. Od nas pa se pričakuje, da bomo naredili uspešno zgodbo v 10 letih na pravičen način brez jasno definiranih virov. Želijo si videti kakšno poglobljeno analizo vplivov scenarijev na vsa 4 ključna področja, torej gospodarstvo, energetika, družba in okolje. Zanima jih tudi, kaj točno pomeni letnica zapiranja, torej ali je to zadnja lopata premoga, ali je to ključavnica na vratih premogovnika. V strategiji pa manjka tudi poglavje o sami izvedbi strategije. Dejala je, da so ugotovili, da noben scenarij ni finančno ovrednoten z vidika zapiranja PVja in prestrukturiranja. Pri letnici 2033 se vedno znova poudarja le okoljski vidik, ostali pa so znemarnjeni. Celovita presoja vplivov na okolje v nekaterih delih celo favorizira letnico 2038 in želeli bi si, da se priloži tudi večkriterijska analiza. Pri izboru ambicioznega scenarija 2033 so nekako razbrali, da temelji na 2 postavkah, in sicer da so bile lani narejene dodatne 3 simulacije in da je le pri eni simulaciji scenarij 2033 dobil oceno A in še to po najstrožjih kriterijih. Drugi temelj pa je, da je ta odločitev sprejeta na enem od sestankov državnih sekretarjev, kjer so zapisali, da velika večina evropskih držav izstopa iz premoga do leta 2030 in da naj Slovenija sledi temu cilju. Ta izjava je zavajajoča, saj bodo te države izstopale postopno, pozneje in pragmatično. Njihov argument je tudi, da gre pričakovati večji obseg finančnih sredstev. Želeli bi si videti, za koliko več se je država izpogajala za vsak scenarij posebej, da bodo točno vedeli, o kakšnih številkah se pogovarjamo. Eden od argumentov je tudi ta, da izbira scenarijev 2038 in 2042 pomeni slabo finančno stabilnost HSE. Meni, da letnica izstopa ne sme temeljiti na poslovnih rezultatih, strošek kuponov CO2 pa je nevtralna transakcija, saj sredstva ostanejo v Sloveniji in se iz tega financirajo projekti v Sloveniji. Dejala je, da so tekom priprave strategije zbrali projekte v višini 1,1 milijarde EUR, v skladu za pravični prehod pa je na voljo 235 milijonov EUR za 2 regiji skupaj. Zanima jo, koliko sredstev si lahko obeta SAŠA regija. Med vire financiranja je potrebno dodati podnebni sklad. Prav tako ne moremo govoriti o možnih virih financiranja, če gre za neko resno strategijo. Govoriti je potrebno o dejanskih in jasnih virih. Želijo si, da bi bili postavljeni tudi kazalniki za vrednotenje in merjenje uspešnosti pravičnega prehoda in da se ne bi merili vsakih 5 let, ker je to predolgo obdobje. Prav tako bi bilo potrebno te določiti tudi v smeri, kaj se zgodi, če kateri mejnik ni dosežen ter opredeliti vsa tveganja. Nato je predstavila, kako

si oni predstavljajo pravičen prehod. Potrebno je zagotoviti zadosten vir sredstev in poskrbeti, da nihče ne bo ostal brez službe ali socialne varnosti. Potrebno je najti vire za nadomestitev daljinskega ogrevanja. Čim prej je potrebno končati 3. razvojno os na celotni trasi. Potreben je zakon o postopnem zapiranju in prestrukturiranju. Potrebno je zagotoviti nov vir el. energije ter podporo projektov tudi iz drugih skladov, kar nam bo omogočilo 5000 novih delovnih mest. Dejala je, da je Šaleška dolina plačala visoko ceno za to, da zagotavlja oskrbo celotne Slovenije z el. energijo, zato je strategija za nas izredno pomembna. Sprašujejo se, v kakšni meri bodo upoštevana njihova stališča ter ali bodo skupaj potrdili čistopis strategije, preden bo šla v potrditev v vlado. Sprašujejo se tudi, kdo bo odgovarjal za vsebino strategije ter kdo je odgovoren za izvajanje strategije. Ob koncu je dejala, da so se tudi oni lotili svoje domače naloge in postavili iniciativo SAŠA 5.0, v okviru katere iščejo investitorje in pripravljajo projekte za naslednjo finančno perspektivo, da bodo prihod pričakali čim bolj pripravljeni. Še enkrat je pozvala vse, da skupaj najdejo rešitve, da bomo res lahko govorili o pravičnem prehodu. Potrebno je dati več časa in ne le 10 let. Niso proti postavljanju letnice, vendar pa mora ta vsebovati vsa njihova stališča in pripombe, da ne bo nihče pozabljen. Predvsem pa mora biti to strokovna in ne le politična odločitev.

Tomaz KOROŠEC, predsednik Savinjsko-šaleške gospodarske zbornice, je dejal, da je osnutek nacionalne strategije obravnaval tudi upravni odbor Savinjsko-šaleške gospodarske zbornice. Sprejeli so naslednja stališča:

- Nacionalna strategija za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij mora zagotavljati pravični prehod z enakovredno obravnavo štirih kategorij kazalnikov, ekonomskih, energetskih, socialnih in okoljskih, kar v osnutku strategije manjka;
- V SAŠA regiji predelovalna industrija predstavlja 60% celotnega gospodarstva (merjeno po prihodkih in številu zaposlenih) in za svoje stabilno delovanje potrebuje zanesljivo oskrbo z el. energijo po konkurenčnih cenah. Odločitev o opustitvi rabe premoga je zato odgovorno mogoče sprejeti le s sočasnimi rešitvami glede zagotavljanja stabilne in cenovno konkurenčne nadomestne proizvodnje el. energije v Sloveniji;
- Pri iskanju omenjenih rešitev se je zaradi naravnih in tehničnih specifik nerealno zanašati zgolj na obnovljive vire energije, saj z njimi ni mogoče izvajati dovolj stabilne oskrbe, zato je potrebno zagotoviti nadomestne proizvodne kapacitete s konvencionalnimi energenti, ki bodo zadoščali potrebam rastočega slovenskega gospodarstva, infrastrukture in gospodinjstev, ob tem pa ohraniti obstoječe kapacitete, ki ne uporabljajo fosilnih virov;
- Potrebno je oblikovati usklajeno nacionalno energetska politiko, ki bo ustvarila pogoje za potrebne energetske naložbe na nacionalni ravni (hranilniki, distribucijsko omrežje itd.);
- Visoka odvisnost od uvoza električne energije, v kateri bi se znašla Slovenija brez omenjenih rešitev, je za gospodarstvo nesprejemljiva, tudi pogubna, saj predstavlja preveliko tveganje;
- Kljub ambicioznim razvojnim načrtom gospodarstvo v SAŠA regiji do leta 2033 ne bo uspelo zagotoviti dovolj novih delovnih mest. V strategiji je potrebno opredeliti dovolj dolgo časovno obdobje za postopno prestrukturiranje gospodarstva SAŠA regije, v katerem bo zagotovljen pravičen prehod, kar pomeni tudi možnost vključitve vseh presežnih kadrov v proces prekvalifikacij;
- Za realizacijo razvojnih projektov in večjo konkurenčnost SAŠA regije ter njeno privlačnost za investitorje je potrebno do leta 2027 zaključiti izgradnjo 3. razvojne osi na relaciji Šentrupert-Slovenj Gradec, vključno z navezovalno cesto do Mozirja;
- Vzporedno z opredelitvijo letnice prenehanja rabe premoga za proizvodnjo električne energije je potrebno sprejeti zakon o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje z opredeljenimi viri za financiranje izvedbe zapiralnih del, tako s tehničnega kot tudi kadrovskega vidika, in zakon o prestrukturiranju SAŠA regije;
- Osnutek strategije ne upošteva, da je plačevanje emisijskih kuponov s strani TEŠa z nacionalnega vidika nevtralna finančna transakcija, saj gre denar v podnebni sklad, iz katerega se med drugim financirajo naložbe v OVE. Del sredstev iz podnebnega sklada naj se nameni za sofinanciranje projektov v procesu prestrukturiranja SAŠA regije;
- Z vidika nacionalnega gospodarstva je smiselno, da TEŠ obratuje, dokler lahko PV zagotavlja zadostne količine lignita po ceni, ki ni višja od sedaj veljavne cene za gigajoul, in dokler izguba TEŠa ne presega prihodkov podnebnega sklada od ogljičnih kuponov;
- Za lokalno skupnost je pomemben tudi sistem daljinskega ogrevanja, ki ga sedaj zagotavlja TEŠ. Zaradi napredne tehnologije je stanje zraka, tal in vode v Šaleški dolini po kakovosti v slovenskem vrhu, poslabšanje na tem področju ni sprejemljivo.

Dejal je še, da verjame, da imajo vsi najboljše namene v celotni zgodbi, potrebno pa je res dobro kvantificirati posamezne scenarije, saj je šele tako potem možno sprejeti ustrezne odločitve.

Dr. Viktor VRAČAR, generalni direktor HSE, je dejal, da je prestrukturiranje dejstvo in razogličenje nujnost. Smo v zadnjem desetletju in to dejstvo je potrebno sprejeti. Dejal je, da so kot izvajalci investicije blok 6 ter kot upravljalci TEŠa in PVja zavezani h gospodarnemu ravnanju ter k zanesljivi in varni oskrbi z električno energijo. Izpostavil je, da TEŠ in PV brez pomoči HSEja že pri sedanjih cenah CO₂ kuponov ne bi mogla poslovati. Nato je predal besedo gospodu Rošerju.

Dr. Janez ROŠER, generalni direktor Premogovnika Velenje, je dejal, da ima PV zagotovo to pravico, da na situacijo gleda tudi bolj osebno. Zelo radi govorimo, da imamo 2 premogovni regiji. Zasavje kaže, da kljub dobrim namenom rezultati niso takšni, kot bi si jih želeli. To je lahko dober poduk, kaj nas čaka, vsekakor pa so stvari danes na mizi in tisti, ki bodo o njih odločali, bodo tudi odgovorni za rezultat. Dejal je, da je Slovenija v preteklosti pogosto dajala zaveze, od katerih pa ni bilo nič. Če pogledamo samo zaveze na področju obnovljivih virov energije, je jasno, da zaostajamo za vsemi načrti. Rezultat je popolnoma oddaljen od zastavljenega cilja. Tudi danes lahko imajo vsi dobre namene, ampak rezultat bo v prvi vrsti bolet lokalno skupnost. Z zapiranjem TEŠa in PVja bo ena od posledic vsaj v prvi fazi povišanje cen el. energije. Po eni strani bo to težava gospodinjev, po drugi strani pa bo to imelo velik vpliv na gospodarstvo. Vsekakor pa ima to vpliv tudi na socialno komponento, ki pa zelo močno zadeva Premogovnik Velenje. Z 2000 zaposlenimi se ne more ravnati zgolj z ukrepi na papirju. Te ukrepe bo potrebno realizirati. To strategijo je potrebno pogledati skozi vse 4 predpisane stebre. Meni, da v letnici 2033 prednjačita okoljski in finančni vidik, kar je po svoje prav, vsekakor pa ne smemo zanemariti drugih dveh vidikov, torej gospodarskega in socialnega. Bistven namen strategije ni pridobitev evropskih sredstev, ampak predvsem pravični prehod k opustitvi rabe premoga v Sloveniji. Dejal je, da se ne more strinjati z dikcijo, da rudar ni poklic prihodnosti. Premogovništvo in rudarju, ki delujejo na področju premogovništva niso več poklic prihodnosti. Zavedati pa se je potrebno, da je premog energetska surovina, ki sodi med nekovinske mineralne surovine, ki so v Sloveniji še kako pomembne, sploh pri vseh infrastrukturnih projektih, o katerih bomo v Sloveniji še veliko govorili. Tam so poklici rudarstva in geotehnologije zelo pomembni. Prosi, da se te zadeve ločujejo. Nato je dejal, da je PV največje gradbišče v Sloveniji. To je potrebno imeti danes, ko te stvari sprejemajo, pred očmi. Premogovnik je kompleksna zadeva. Hipne odločitve v energetiki pa nikoli niso bile dobre in tudi nikoli ne bodo. Še vedno ga čudi, ko se omenja kot razlog za zaprtje, da PV nima dovolj zaloga. To je daleč od resnice, saj ima PV dovolj zaloga premoga za vse te scenarije. Naslednje leto jim poteče koncesija in so že pripravili večino potrebne dokumentacije za podaljšanje koncesije. Sama koncesija pa ni povezana z letnico prenehanja rabe premoga. Ko se preneha odkopavati, preneha tudi koncesija. Dejal je, da bo PV potreboval kvalitetne kadre, dokler bo obratoval. Že danes se soočajo zaradi negativnega vpliva medijev z vprašanjem, kako obdržati kvalitetne kadre ter kako prepričati nove mlade ljudi, da se pridružijo kolektivu. V PVju sicer zagovarjajo, da ni ključna letnica zaprtja, ampak mejniki, ki morajo biti določeni, da bo ta prehod res pravičen. Zelo preposto je zapisati ukrepe na list papirja. Če se bo leta 2033 ali kadarkoli izkazalo, da je samo 20% teh ukrepov realiziranih, kaj bo potem to pomenilo za pravičen prehod. Ne bo pomenilo nič in to je tista stvar, ki se njemu zdi zelo pomembna. Potrebno je zapisati, kdo je za to odgovoren in pri teh vmesnih preverjanjih določiti že danes, kaj bo posledica. Zelo radi se primerjamo z drugimi državami v EU. Tudi Nemčija je tipičen primer, in sicer opustitev premoga leta 2038, ob tem pa je jasno zapisano, da če bodo leta 2032 izvedeni vsi planirani ukrepi, se proizvodnja zaključi leta 2035. Že danes imajo torej jasen scenarij, kaj se zgodi, če pogoji niso izpolnjeni. To je ena ključnih zadev. Prav tako je treba čim prej pripraviti zakon o zapiranju PVja, ki mora zagotoviti ustrezne vire financiranja, sanacijo okolja in skrb za socialno varnost zaposlenih v PVju in TEŠu. Temu pa mora slediti tudi zakon o prestrukturiranju SAŠA regije, ki bo naslavljal dejansko problematiko regije. Sredstva, ki so potrebna za prehod in prestrukturiranje, presegajo sredstva, ki so za to na voljo v okviru sklada za pravični prehod. Tega se je že danes potrebno zavedati. Izkušnje s prestrukturiranjem premogovnih regij po svetu kažejo, da ta proces traja vsaj 20 let. Gre za kompleksne, dolgotrajne in finančno zahtevne procese. Letnica, ki jo navajamo, je letnica prenehanja izkopa premoga, potem pa sledi obdobje zapiralnih del. Tudi v tem delu pa bodo potrebni zaposleni. Dlje časa pa, kot bo PV obratoval, nižji bo letni strošek zapiranja. To je seveda ena plat zgodbe, druga pa je, da je treba ta sredstva tudi zagotavljati. Prav je, da se z opustitvijo el. energije iz TEŠa pravočasno zgradijo nove zmogljivosti in domači obnovljivi viri energije. Želimo pa energetske lokacije ohraniti v dolini. Po trajni zaustavitvi premogovnih blokov je treba v prehodnem obdobju zagotoviti nadomestne proizvodne kapacitete, tudi ob hkratni rabi nizkoogljčnih virov. Potrebno je pripraviti tudi podlage za revizijo NEPNa, čim prej pa je potrebno tudi postaviti samo vlogo TEŠa in PVja v nadaljnjem elektroenergetskem sistemu. Dejal je, da je 55% zmanjšanje emisij kolektivni cilj EU. K temu cilju bo vsaka država članica prispevala po svojih močeh. Dejal je, da naj nacionalni cilji upoštevajo nacionalne okoliščine in zmožnosti. Dejal je, da je zelo pomembno tudi razumeti, zakaj si nekatere države lahko privoščijo postopno zmanjševanje termo objektov. Slovenija ima, žal ali pa k sreči, le eno termoelektrarno in en premogovnik. Druge države imajo ogromno število termoelektrarn in zato jih lahko postopno opuščajo. Osebno meni, da je 12 let zelo malo časa za vse naloge, ki nas

čakajo, prav pa je, da se o tem pogovarjajo, predvsem pa da določijo, kdo je za kaj odgovoren in kaj sledi, če to ni realizirano.

Dr. Viktor VRAČAR je dejal, da je pri določanju letnice potrebno upoštevati, da zaradi tehnologije in ekonomike izkopa PVja ni mogoče postopno zapirati. Prav tako ni mogoča postopna opustitev rabe premoga v TEŠ. To je naša specifičnost, ki jo je potrebno upoštevati. Nato se je osredotočil na problematiko CO2 kuponov. Ta mehanizem je podvržen tržnim razmeram in cena je v zadnjih mesecih iz več razlogov eksplodirala, med drugim zaradi dodatnih ostrih ciljev EU za razogličenje do leta 2030. Slovenska energetika mora od leta 2013 dalje vse kupone kupiti. Takrat niso uspeli ali pa hoteli dogovoriti nekega prehodnega obdobja, za razliko od ostalih držav. Do brezplačnih kuponov so bili upravičeni določeni končni odjemalci, tudi v Šaleški dolini. Za proizvodnjo toplotne energije pa se lestvica kuponov vsako leto znižuje in v letošnjem letu jih je še slabih 15.000, letno pa je potrebnih približno 100.000 kuponov za proizvodnjo toplotne energije. Prihodki od prodaje kuponov se stekajo v Podnebni sklad, ampak posredno zaradi vpeljanega tržnega mehanizma in zaradi vpeljave OTC trga za kupone. Nato je predstavil finančno obremenitev TEŠ. Krivulja je z letom 2020 začela strmo naraščati. Lani so bile povprečne cene kuponov še pod 20 EUR za kupon. Leta 2018 je bila narejena predikcija cen kuponov do leta 2050 in letnica 2035 kaže, da bo cena kupona prišla na 43,50 EUR, vendar je situacija taka, da smo preskočili kar 15 let in smo že danes na tej ceni. Od leta 2020 do 2021 smo preskočili v ceni kar 15 let, torej je zmanjkalo 15 let postopne rasti cen kuponov. Že leta 2021 se približujemo strošku 100 milijonov EUR, v naslednjih letih pa bo še bistveno več. Napovedujejo se skoki cen kuponov najprej do 50 EUR in nato še več in to bo finančno za gospodarsko družbo nevzdržno. Dejal je, da v svetu deluje 6603 termo blokov nad 20 megavatov moči, ki proizvajajo el. energijo. Blok 6 predstavlja s svojo močjo 0,029%. Po ocenah analitikov je 46% teh elektrarn v rdečih številkah, v EU pa je v letošnjem letu celo 9 od 10 elektrarn v rdečih številkah. Nismo torej neka izjema in bomo morali tako kot drugi to nekako reševati. Našli so 4 področja, s katerimi si države v EU pomagajo, in sicer CRM mehanizem, brezplačni emisijski kuponi za energetski sektor, sredstva modernizacijskega sklada ter druge oblike podpor. Vse države z deležem premoga nad 20% v EU so izkoristile eno ali več teh možnosti, Slovenija ni izkoristila nobene. V okviru CRM mehanizma bi lahko morda deloma pomagali zagotoviti finančno vzdržnost, ministrstvo je že podalo pobudo, utemeljen predlog, vendar le do leta 2025, ker so po tem letu dovoljeni ti mehanizmi samo za elektrarne, ki ne presegajo 500 g izpusta CO2 na kilovatno uro. Pri bloku 6 smo na okoli 900. Slovenija zaenkrat ni zraven še pri nobenem izmed teh področij, nekaj smo zamudili, drugje pa se nekaj priložnosti še kaže. Poudaril je, da se bo problematičen finančni vidik TEŠa pojavil že v naslednjem letu, če ga ne bomo reševali, in v tem primeru bo letnica 2033 ali katerakoli druga sekundarnega pomena.

Aleš LOGAR, direktor Premogovnika Velenje, je dejal, da je gospod Košorok dejal, da nimamo vpliva na letnico izhoda. To je res, saj je EU zavzela stališče za brezoglično družbo do leta 2050. Imamo pa možnost, da postavimo pravično letnico med 2021 in 2050. To pa letnica 2033 zagotovo ni, saj v njej prevladuje zeleno in ne tehnično, socialno in gospodarsko. Pomembno je poudariti, da se je država zavestno odločila, da se rešujemo sami, saj smo edini, ki nismo zaprosili za brezplačne kupone in nimamo niti drugih podpor, kot je povedal že gospod Vračar. Stroka tudi pravi, da prej kot bomo premogovnik zaprli, dražje bo stalo, saj že sedaj iz tržne cene premoga izvajamo številna okoljska in zapiralna dela. Država se je v preteklosti odločila, kot se je. Danes pa smo tarča teh odločitev. Ali so bile te prave ali ne, naj vsak sam oceni iz te diskusije. Pomembno je, da so si vsi na jasnem, da morajo narediti vse. Vesel je, da je sogovornik na ministrstvu gospod Košorok, ki situacijo pozna v drobovje. Dejal je, da so sami zelo proaktivni in verjame, da jim bo skupaj uspelo. Zabolj pa ga, ko sliši gospo Seršen, da je težava s CO2 kuponi. Seveda je težava s CO2 kuponi in vse države so se pripravile na to. Kaj pa mi? Glede premoga je poudaril, da je 10% rabe premoga EU, 90% je ostali svet. Svet se bo poganjal na premog še dolgo po tem, ko bomo mi izstopili. Dejal je, da smo ponosni na naše rudarje in zaposlene in tudi zato se bodo maksimalno trudili, da bomo prišli do pravičnega prehoda. Samo to zahtevamo. Šaleška dolina je pomembna energetska lokacija, kjer je veliko tehnološkega znanja. To je velik potencial za nove projekte in nove izzive. To je dolina, ki je Sloveniji veliko dala, zato upa, da bo gospod Košorok z njimi proaktivno sodeloval.

Mitja TAŠLER, direktor Termoelektrarne Šoštanj, je dejal, da je čas, kar je povedal že gospod Košorok, da se energetika vsede skupaj. V preteklosti so znali to dobro peljati in se dogovoriti. Vsi vemo, da premoga več ne bo, do takrat pa morajo zagotoviti čim bolj stabilno obratovanje in pa čim bolj stabilne razpoložljive enote. Danes je slišal veliko stvari, ni pa slišal, v kaj naj bi se prestrukturirali. Nihče ni povedal, kaj je alternativa. V tem trenutku je nimamo. Za to rabimo čas. Investicijski cikli v energetiki so dolgi. Če se bomo trudili, jih lahko mogoče skrajšamo, ampak on danes tega ne zna. Vsekakor pa se bodo trudili, da bi našli druge alternative. Čas je, da strokovnjaki

najdejo rešitve. Vsi v energetiki se morajo poenotiti. To je njegovo sporočilo. Moramo biti ambiciozni, vendar z realnimi cilji in konkretnimi odgovori.

Branko SEVČNIKAR, predsednik Sindikata delavcev energetike, je dejal, da so skupaj s sindikati PVja pripravili svojo različico razrešitve tega problema. Kot najbolj ugodno letnico izstopa so opredelili leto 2042. Na podlagi makroekonomskih analiz s to letnico razrešijo temeljna vprašanja, o katerih danes tu razpravljajo in jih naštevajo. Meni, da se strategije lotevajo na napačnem koncu. Preden določijo letnico, je potrebno določiti, kako in kdaj bomo nadomestili proizvodnjo el. energije iz te energetske lokacije. To bi bil pravi pristop, ki bi Šaleški dolini in pa celotnemu gospodarstvu Slovenije dal neko vizijo za naprej. Po njihovem mnenju bodo posledice prenatrženih odločitev na slovensko gospodarstvo in na vse prebivalce še bistveno bolj drastične, kot pa je bilo danes tukaj povedano. Po njihovi analizi je evidentno, katere dejavnosti bodo Slovenijo zapustile. Tukaj vidijo še dodatnih 1000 delovnih mest, ki jih ne bo več. Letnico izstopa morajo določiti zaradi črpanja evropskih sredstev, ni pa to povezano z letnico 2033, zato je potrebno, in še imamo čas, dodatno osvetliti določene vidike. Že leta 2014 so v Sindikatu delavcev energetike predstavili svojo študijo, kako v razvitih državah oziroma v državah s podobnimi elektroenergetskimi sistemi vidijo reševanje problema kuponov CO₂. To se dogaja s podpornimi mehanizmi in vse te države, kot je povedal že gospod Vračar, so to pravočasno uvedle, v Sloveniji pa žal tega nismo bili sposobni pravočasno urediti, zato je situacija danes takšna, kot je. Prepričan je, da bodo lahko skupaj našli neko pot, da bo ta del slovenske energetike šel naprej in da bodo še nekaj časa lahko gospodarstvu zagotavljali cenovno ugodno in kvalitetno el. energijo. V analizi so nenazdanje ugotovili, da smo po ceni za gospodinjstva in gospodarstvo v Sloveniji v spodnji tretjini EU. Če bomo torej šli naprej po nekih hitrih korakih, ki jih omenja scenarij 2033, lahko imamo zelo močne negativne učinke. Dodal je še, da bi bilo potrebno še prej pogledati tudi, kakšne so projekcije cen na trgu el. energije v obdobju, ki ga strategija obravnava. Potrebno je pogledati strukturo bilance TEŠa in PVja in se potem pogovarjati o konkretnih finančnih učinkih. Opozoril je, da je bil HSE ustanovljen zaradi potrebe po konkurenčnem nastopu dela slovenske energetike na globalnem evropskem trgu. To se pozablja in se vedno omenjata TEŠ in PV kot neka grda račka v vsej tej zgodbi, kar pa ni prav. Po njegovem trdnem prepričanju tudi HSEja ne bo več, če TEŠ in PV spravijo na kolena. Vse projekcije gredo v to smer.

Simon LAMOT, predsednik Sindikata pridobivanja energetskih surovin Slovenije, sindikat Premogovnika Velenje, je dejal, da so nedolgo nazaj obravnavali osnutek nacionalne strategije, ki je vseboval še 3 letnice in je bil kot tak stvar nadaljne debate. Dejstvo je, da je bil v postopku priprave dokumentacije socialni dialog zminimiziran na nivo obveščanja deležnikov, odgovorni za pripravo gradiv niso upoštevali ključnih pripomb sindikatov in predstavnikov regije, še manj pa je bilo posluha za pravičen socialni in gospodarski prehod regije in države kot take. Ves čas priprave dokumentacije so sindikati opozarjali, da je le s pripravo analiz in izračunov mogoče narediti primerjavo in ugotoviti, katera letnica je ustrezna. Če bi želela priprava nacionalne strategije res upoštevati interese vseh, potem bi za vsako od predlaganih letnic naredili natančne izračune. Hkrati s tem bi bilo potrebno državljanom in gospodarstvu jasno povedati, kaj pomeni predčasni izstop iz premoga za dvig končne cene el. energije. Ker tega v postopku priprave dokumenta ni bilo, so v sindikatih pristopili k izdelavi študije, ki je pokazala pomembnost TEŠa in PVja za slovenski energetski trg. Izračun je kot najbolj primerno za pravični izstop pokazal letnico 2042 in hkrati tudi nakazal, da lahko s pomočjo Podnebnega sklada izvedemo kolikor toliko pravičen prehod. Vsi skupaj so pri pogovorih z gospodarstveniki in drugimi deležniki ugotavljali, da je letnica 2033 mnogo prehitra, da bi lahko izvedli pravičen socialni, energetski, gospodarski prehod. Namenoma je izpustil okoljskega, ker tudi EU poudarja, da je pri prehodu najbolj prizadetih premogovnih regij potrebno pred okoljskimi cilji upoštevati socialne, energetske in gospodarske. Nacionalna strategija, ki je trenutno v obravnavi, po njegovem mnenju napačno povzema okoljske zaveze Republike Slovenije. Edina zavezujoča sta Pariški sporazum, ki govori o ogljični nevtralnosti do leta 2050, ter NEPN, ki govori o 75% samooskrbi do leta 2040. Ponavljanje te zaveze o 55% zmanjšanju emisij do leta 2030 in določitev letnice 2033, to je po njihovem mnenju grob poseg v samo pripravo dokumenta in na samo pripravo celovite presoje na okolje. Prva presoja vplivov na okolje je pokazala, da nobena od predlaganih letnic nima bistvenega vpliva na okolje. Potrebno je povedati, da je energetika vedno omenjana kot nek grdi raček, vendar pa je do leta 2018 za 27% zmanjšala ogljični odtis, promet pa ga je povečal za 31%. Globalni problem je ogljik in TEŠ predstavlja 0,1 promila svetovnega onesnaženja z ogljikom in v kolikor predčasno zaprejo enega najbolj modernih termoenergetskih objektov, ki omogoča tudi zajem ogljika, ne bomo v globalnem pogledu naredili popolnoma nič. Verjame, da bo to razliko ogljika v dnevu ali dveh izpustila Indija, Brazilija ali Kitajska. Dejaj je, da o samem zajemu ogljika tudi ni bilo nikjer govora, čeprav je to ena od tehnologij, ki jo je začela Evropa močno razvijati in tudi financira take projekte, zato bi bilo smiselno tudi o tem razmisliti, saj bi lahko pripomoglo k rentabilnosti TEŠa. Sindikati pa zahtevajo, da se v dokument za pravični prehod vsekakor zapiše zaveza politike, da nihče od zaposlenih v PVju, TEŠu in posredno zaposlenih v SAŠA regiji zaradi predčasnega izstopa iz premoga ne bo ostal

brez zaposlitve oziroma socialne varnosti. Potrebno je tudi nemudoma pristopiti k pripravi zakona o postopnem zapiranju PVja, ki bi moral biti sprejet pred določitvijo same letnice izstopa iz premoga. Še pomembneje pa je, da bo s socialnimi partnerji usklajen del zakona, v katerem se bo reševala socialna problematika zaposlenih, ki bodo potencialno ostali brez zaposlitve. Pomembno je tudi, da ta zakon opredeli vir sredstev za reševanje socialne problematike. Deloma zato predlagajo, da Podnebni sklad lahko financira Sklad RS za pravični prehod, ki bi bil namensko samo za ta del in za zaposlene, vir denarja pa bi bila ogromna sredstva, ki se iz TEŠa stekajo v Podnebni sklad. Če vse navedeno ni določeno pred določitvijo letnice, potem zaposleni nimajo zagotovljene nobene socialne varnosti, ampak samo spisek lepih želja, za katere nihče ne nosi nobene odgovornosti, če se ne izpolnijo. Ker je vse to nemogoče narediti do konca letošnjega leta, ko moramo javiti letnico izstopa, predlagajo, da kot letnico posredujejo leto 2042 in s tem izpolnijo pogoj za pričetek črpanja sredstev iz sklada za pravični prehod. V naslednjem letu ali dveh pa naj energetiki pripravijo to, kar bi morali že zdavnaj, in sicer kvaliteten energetski koncept RS, na podlagi katerega lahko potem v nadaljevanju naredijo revizijo same strategije za izstop iz premoga z vsemi analizami, študijami in makroekonomskimi izračuni. Meni, da je le takšna pot pravilna pri tako pomembnih odločitvah. V primeru preambicioznih ciljev lahko pride do uničenja celotnega premogovništva in povzroči velik socialni problem celotne SAŠA regije.

Asmir BEČAREVIĆ, predsednik Sindikata SDRES, je dejal, da je knapu to sejo težko poslušati. 23 let je že knap in je poln nekih čustev. Pogovarjajo se o tem, kako bodo knapi prenehali delati oziroma kaj bo ta dolina brez knapovščine. Dejal je, da papir marsikaj prenese, politiki so sprejemali mnoge odločitve, nihče pa do danes zanje ni odgovarjal. Na letnico izstopa so knapi dejansko začeli opozarjati že pred 6 leti, morda celo prej. Premogovništvo je zelo specifično področje, to ni kot zaprtje tovarne, ampak gre za prenehanje izkopavanja premoga in to je za knape zelo pomembno. Od odgovornih zato pričakujejo, da bodo resno obravnavali njihove pripombe in pobude. Zagotavljali so nemoteno oskrbo z električno energijo, zato so nekakšen temelj blaginje celotne države, zato pričakujejo od odgovornih, da bodo zagotovili ustrezna delovna mesta, torej ne vsaka, ampak ustrezna. Tudi on je opozoril, da danes niso slišali nič o tem, s čim se bomo v tej regiji ukvarjali v prihodnje. O tem morajo nujno začeti skupaj razmišljati. Pričakujejo od odgovornih, da se življenjski standard rudarjev ne bo spremenil, to je njihov pogoj. Opozarjali so, rešitev trenutno ni, skupaj z vsemi odgovornimi pa jih bodo z veseljem začeli iskati. Vsekakor pa bodo rudarji morali postavljati pogoje, saj se ekonomski in socialni položaj rudarjev ne sme spremeniti, ker so ogromno prispevali in še vedno prispevajo, prav tako pa je to zelo specifičen poklic, ki ga ne more opravljati vsak.

Alenka AVBERŠEK je dejala, da se je kot bivša gospodarstvenica v to strategijo zelo poglobila, ker ji ni vseeno. Z mnenji in pripombami predhodnikov se zelo strinja. Gospa Seršen je dejala, da gre za javen dokument, vendar pa ga je zelo težko najti kot občan. Gre za nacionalno strategijo, vendar pa iz nacionalnega vidika o posledicah v tej strategiji ni govora, niti ni primerjav z ostalimi članicami EU, prav tako ne iz regionalnega vidika. Kot občanki bi ji bilo zelo nerodno, če bi šla takšna strategija na potrditev na vlado in še kam naprej. Vsaka strategija zahteva ekipo, čas, analize, preverjanje in ovrednotenje. Sprašuje, koliko od tega je v tej strategiji, za katero so namenili 2 meseca časa z enostransko komunikacijo in brez upoštevanja pripomb. Pravični prehod poleg blaženja socialnih učinkov pomeni tudi zagotavljanje stabilne oskrbe z energijo. Koncept te strategije gre mimo tega in pravi, da je to stvar NEPNa. Kljub vsem pomanjkljivostim strategije, so pripravljene trije scenariji in ocenjeni z vidika izpustov TEŠa in mimo razvojnega scenarija NEPNa, v katerem je jasno opredeljeno, da se do leta 2035 v TEŠ inštalirajo naprave za zajemanje ogljika. Ta podatek najdeš samo z lupo. Sprašuje, zakaj je tako. Celovita ocena vplivov na okolje je izdelana po dodatnem naročilu MOPa po najstrožjih kriterijih. Sprašuje, ali je morda kje obrazloženo, kaj ti scenariji pomenijo. Ključno pa je, da imamo za realizacijo tako ambicioznih ciljev sistemsko napravo, ki to omogoča, to je TEŠ. O tem strategija sploh ne govori. Celovita presoja na okolje ne preferira letnice 2033, nasprotno, opozarja na tveganja in predstavlja leto 2038 kot tisto, kjer je največ kompromisov izhoda iz premoga. Ta ista ocena vplivov pa opozarja, da ta strategija nima pravne osnove za spremembo energetske lokacije TEŠ. Kljub vsemu pa politika preferira letnico 2033. Zakaj? Zato, da bi pokasirali 230 milijonov EUR. Koliko pomeni ta denar v primerjavi s škodo in posledicami prehitrega zapiranja, ne vemo, ker se strategija s tem sploh ne ukvarja, ker navaja, da bo ovrednotila tisti scenarij, ki bo izbran na pamet. Danes vsi po vrsti poudarjajo, da mora biti to predmet stroke različnih področij. Morda bi pomagalo uradnikom pri trdem pogajanju z evropsko komisijo, če bi revidirali podatke za nazaj. Trdi, da je Slovenija od leta 1990, tudi naša dolina, zelo zmanjšala ogljični odtis, bistveno več kot od leta 2005. O tem v strategiji ni napisano nič. O tem, da je TEŠ steber za stabilno delovanje slovenskega elektro sistema, v strategiji ni napisanega nič. Gospod Vračar je povedal, da je premogovna odvisnost Slovenije unicum v Evropi. Ko se pogovarjajo o kompromisih za določanje letnice izstopa, je sigurno bolj na mestu časovnica izstopa. Dejstvo je, da izstop iz premoga mora biti, vendar ne kar takoj in na pamet. Sprašuje, zakaj je potrebno določiti letnico. Predlagala je, da jo oblikujejo pogojno, da bo naš premogovnik zaprl vrata vsaj leto, dve ali tri pred tem, ko

bo zadnji premogovnik zaprt na Poljskem in v Nemčiji. Dejala je, da slovenska administracija zelo rada postavlja zelo ambiciozne cilje, ampak na čigav račun. Pogledala si je tudi pilotne projekte tujih premogovnih regij, nobena pa ne gre in ni šla v tak carski rez, kot bi radi šli mi. Sprašuje se, v imenu koga se odločajo. Ali se odločamo o tem, da se bomo šli bistveno zmanjšanje samooskrbe, da se bomo šli bistveno večjo uvozno odvisnost? Nestabilnost elektrooskrbnega sistema pa je zagotovo v korist trgovcev z električno energijo.

Franjo NARALOČNIK, član Državnega sveta Republike Slovenije, je izpostavil pomen sodelovanja vseh lokalnih deležnikov, saj le to omogoča kvalitetno razpravo, lokalnim skupnostim pa daje možnost priprave strateških programov, kot ga sedaj že pripravljajo v okviru skupne regije. Današnja kvalitetna razprava je zelo dobrodošla. Vsem želi v prihodnosti veliko modrosti pri sprejemanju tako pomembnih odločitev. Poskrbel bo, da bo današnja odločitev svetnic in svetnikov prenesena na vse naslove, ki so mu dosegljivi.

Biljana ŠKARJA, direktorica Savinjsko–šaleške razvojne agencije, je dejala, da je razvojna agencija subjekt spodbujanja regionalnega razvoja. V iniciativo za premogovne regije so vključeni od samega začetka. Vseskozi so opozarjali, da se ne bodo pogovarjali o energetskem prestrukturiranju, ampak predvsem o družbenem in ekonomskem prestrukturiranju regije. Iz te iniciative se je ustanovil tudi Just Transition sklad. Dejala je, da so z ministrstvom in pripravljenci strategije korektno sodelovali in vedno dobili povratne informacije, vendar na koncu pa je to zagotovo dokument, ki dejansko izkazuje, kot so videli, bolj projekte energetike, ne pa samega prestrukturiranja regije. Veliko se govori tudi o teh 236 milijonih EUR, ki jih je bilo najprej 96 milijonov. Ta sredstva se zelo podrobno delijo na podlagi meril, ki jih dobi posamezna država. Najbolj jo skrbi, da se danes pogovarjajo predvsem o energetiki, kar pa bi moral obravnavati nek drug dokument. Slišala je veliko strategij držav in v nobeni se niso pogovarjali o letnici, ampak so se dejansko pogovarjali o razvoju. To pogreša v naši strategiji. Glede financiranja je dejala, da je podlaga za financiranje iz JTF ta strategija, meni pa, da to ni povezano z neko konkretno letnico, potrebno pa jo je določiti vsaj pogojno.

Član sveta **Matej JENKO** se je gospe Alenki zahvalil za pripravljen dokument, ki je podkrepjen z referencami. Svetniki so ga dobili na svoje naslove in upa, da so ga pregledali. Dejal je, da bo podal politično izjavo, saj je bilo o stroki danes dosti povedano. Morda bi bilo smiselno še bolj poudariti, kaj pomeni TEŠ v elektroenergetskem sistemu Slovenije. Ko poslušajo, kako nekateri vehementno operirajo s strategijami, z izjavami in zavezami Evropi, se sprašuje, kaj je namen tega. Ali gre za to, da se mečemo ven, da bomo najboljši? S tem, ko se gre na to pot, bomo plačevali hudo kazen sami sebi. Vsi Slovenci bomo po letu 2030 plačevali trikrat, štirikrat, petkrat višjo ceno za el. energijo kot danes. Da ne govorimo o tem, da bomo lahko imeli tudi redukcije zaradi nestabilnega elektro sistema. Z enim metkom nam je Deloitte dal strel v koleno in glavo. Nekdo je v preteklosti sprejemal škodljive odločitve za Slovenijo in tudi danes sprejemajo škodljive odločitve. Pripraviti bi bilo treba spisek ljudi, to je delo novinarjev, ki so dajali zaveze Evropi za te odločitve. Spremljati pa je potrebno tudi ljudi, ki danes počnejo isto na škodo cele države. Sprašuje se, kdo ima za cilj narediti Slovenijo za odvisnico od Evrope. Gre za energetsko destabilizacijo. Očitno je, da je to ena velika šlamparija. Deloitte je pripravil dokument, ki ne sodi v javno obravnavo. Dejal je še, da si vsi zaslužijo kritiko, država, javnost, ki ni pravočasno odreagirala, in velenjska oblast, zaradi katere smo v situaciji, da nismo pripravljeni na spremembe. To je katastrofa. Nimamo projektov, nimamo prestrukturiranja, nič ni pripravljeno in to nas bo teplo, še posebej s takimi ambicioznimi programi, ki nas potiskajo v splošno odvisnost. V dolini bomo imeli težave s prestrukturiranjem, poleg tega bomo imeli pa še bistveno dražjo energijo. Meni, da je potrebno stvari postaviti v pravi kontekst in Slovencem povedati, da bomo vsi plačevali odločitev, da se TEŠ zapre, preko energije, preko zaprtja panog itd. Poleg tega še vedno ne vemo, kdo izdaja račun TEŠu za kupone in kam gre ta denar. To je država. Ta kasira, da si lahko drugje delijo denar.

Župan **Peter DERMOL** je dejal, da je gospod Jenko omenjal velenjsko oblast in ga s tem neposredno izzval, vendar se danes ne bo spravljal na njegov nivo, saj imajo goste, za to bo še čas.

Član sveta **Jože HRIBAR** je dejal, da ne gre za pravično strategijo, ampak za hitro in po njegovem mnenju neupravičeno uničenje PVja. Dejal je, da nič ne zagotavlja našemu mestu delovnih mest, elektrike. Morda bi bilo pametno, da bi jim v Ljubljani vsak dan za 8 ur izklopili elektriko, da bi videli, kam to pelje.

Član sveta **dr. Franc ŽERDIN** je dejal, da za to strategijo, ki je bila predstavljena, ne bi plačal računa. Prebral je nekaj drugih strategij, na zadnje Slovaško, ki je čisto nekaj drugega kot ta, ker daje tudi rešitve in usmeritve v skladu s pravičnim razvojem. Njegovo sodelovanje v energetiki in premogovništvu je staro več kot 40 let. V Sloveniji 35 let nismo imeli energetskega mrka. Živimo še vedno v energetskih nebesih. To so nam zavidale mnoge

evropske države in nam zavidajo še danes. Razpravljamo o predčasnem zaprtju enega od energetskih virov, brez da bi prebivalcem Slovenije in gospodarstvu predstavili alternativo. Ta strategija pušča v veliki negotovosti tudi lokalno skupnost ter energetska podjetja v Šaleški dolini. Danes tu kvalitetnih odgovorov niso dobili. Predlagal je, da si poizkusijo nekaj odgovorov dati sami. Zakaj je treba tako hitro pristopiti k zaprtju TEŠa in PVja? Ta odgovor so danes dobili. Gospa Tina je rekla, da bomo začeli predsedovati EU in moramo biti zgled na tem področju. Spodobi se torej, da smo na tem področju zgled. Pariški sporazum govori o nevtralnosti pri onesnaževanju s toplogrednimi plini do leta 2050. V energetske sektorju v Sloveniji trenutno dosežemo 71,5% delež brezogljicne proizvodnje el. energije. Torej smo izjemno uspešni, v samem vrhu EU. Nemčija ima na primer 47,7% delež. Odgovor se pojavlja sam. To torej ne more biti razlog za hitenje v predčasno zapiranje, strinja pa se, da morajo na tem področju opraviti svoje tudi kmetje, ravnanje z odpadki in zlasti promet. Drugo vprašanje je, ali je predčasno zapiranje PVja res v ceni el. energije, ki jo dosega TEŠ. Sam trdi, da ne. Če je to razlog, potem je resnica ta, da rešujemo napake, ki so jih povzročili naši pogajalci v EU, ki niso želeli pridobiti posebnega statusa pri oblikovanju cen CO2 kuponov tudi za našo državo. To je direktor danes lepo povedal. S tem so povzročili nacionalno škodo, ki ni majhna. TEŠ plačuje davek nesposobnosti državnega aparat. Ali je kriva cena premoga? Ni. Približno 32 EUR je udeležena v variabilnem strošku TEŠa, kuponi CO2 pa z več kot 42 EUR. Kuponi so krivi. Pričakoval je danes tudi odgovor, kaj bo vlada s tem denarjem, ki ga bo TEŠ v 10 letih namenila v Podnebni sklad. Pri določanju cen odigrajajo pomembno vlogo špekulanti, s tem pa se strinja. Ali se hiti zato, ker si bo vlada do leta 2023 lažje izpogajala podaljšanje življenjske dobe NEK 1 za 20 let? Sam je sicer zelo za podaljšanje, vendar če ta špekulacija drži, potem ga motijo zahrbtni igre na tem področju. Vesel je bil, da je Slovenija dobila teh domnevno koruptivnih 260 milijonov EUR nazaj od Amerikancev. Meni, da je to dobro, ker to omogoča zmanjševanje rizika za vnovčevanje poročstva države za kredit za EIB. Je pa res, da je država na račun poročstva zelo veliko kasirala od TEŠa. Obresti so izjemno visoke in meni, da je država s tem že zelo dobro zaslužila. Zapiramo edini delujoči premogovnik. Ni jasnih odgovorov, kakšne bodo posledice, ki so bile v odgovornih državah z odgovornimi uradniki ljudem jasno predstavljene. Nam niso bile, zato ne verjame, da imajo izdelano vizijo, kako naj bi pravični prehod sploh izgledal. Sprašuje tudi gospoda Košoroka, ali je res, da je bil človek, ki v Sloveniji vodi podjetje za preprodajo CO2 kuponov in sodi danes med najbogatejše Slovence, na HSE njegov tesni sodelavec. Če je to res, potem se mu zdi zelo čudno, da gospod Košorok sodeluje v ekipi, ki vodi vladno komisijo za prestrukturiranje, ker dvomi, da ne prihaja tu do kolizije interesov in do vplivov, kaj se na trgu dogaja. Spomnil je tudi, kako je gospod Košorok z leporečenjem in obljubami spodbudil premogovniški sindikat SDRES za organizacijo najdaljšega štrajka rudarjev v zgodovini Slovenije. Še danes ni nobena od takrat danih obljub v celoti izpolnjena. Če bi bila, bi PV danes imel boljšo prihodnost, kot pa mu jo obetajo. Dejal je še, da danes res manipulirajo s polresnicami. Nimajo namreč izračunov, da bi povedali resnico. Nimajo dolgoročne vizije slovenske energetike. Niso ponudili alternativ. Posledice za lokalno skupnost in Slovenijo bodo zelo dolgoročne, zelo hude in nepopravljive. Rečeno je bilo tudi, da smo v istem čolnu. Sam meni, da nismo. Oni so v Ljubljani, mi pa v SAŠA regiji, kjer bo potrebno delati na prestrukturiranju ob nedorečenih virih. Programe imamo, virov pa ni. Dejal je še, da sam ne bi stopil v ta čoln, ker je prepričan, da bo utonil.

Član sveta **dr. Adnan GLOTIČ** je dejal, da imamo v prvi vrsti v mislih energetske tranzicije, ko govorimo o izstopu iz premoga. Izhod EU iz premoga je fakt. Pot izhoda pa ne bo ista za vse članice, saj vsaka sama določa dinamiko izhoda. Tako lahko mirno rečemo, da si energetske usode krojimo sami. Ta razprava danes pa je le en delček pri določanju te dinamike. Upa, da bodo na koncu odločevalci s potrebno skrbnostjo obravnavali vse pripombe na to strategijo in da bodo vsi možni scenariji objektivno pretehtani po vseh relevantnih kriterijih. Pri tem pa je potrebno podrobno upoštevati naslednje vidike:

1. EU cilj -55% emisij toplogrednih plinov, ki je skupni cilj. Bilo pa je že izpostavljeno, da je energetika le en segment, poleg na primer industrije in prometa, ki pa je znižal emisije za več kot četrtino od leta 2005;
2. Eden izmed motivov strategije je, da se želi postaviti Slovenija ob bok najbolj ambicioznim članicam EU. Ne gre pa spregledati robnih pogojev članic. Pomemben podatek je, da večina EU članic nima lastne proizvodnje premoga in s tem povezanih delovnih mest, saj premog le uvažajo, ali pa imajo nizek delež energije iz premoga, zato izstop pri njih ne bo imel enakih učinkov in posledic kot pri nas;
3. Slovenija porabi več kot 3 milijone ton premoga letno, celotna Evropa pa več kot 600 milijonov. Če Slovenija jutri opusti premog, pomeni to 0,5% prispevka k podnebnim spremembam, hkrati pa Slovenija izgubi tretjino lastne proizvodnje energije. Prispevamo lahko torej zelo malo, izgubimo pa zelo veliko.

Dejal je, da strategija izpostavlja pomemben vidik tveganja za nekontrolirano in nenačrtovano zaustavitev TEŠa in PVja zaradi tržnih izzivov emisijskih kuponov. Izpostavil je, da je dobra 2 meseca nazaj del lokalne skupnosti kategorično zavrnil projekt sosežiga v TEŠ, danes pa razmišljajo, da je morda letnica 2033 prehitra. Hkrati

pritisemo nogo na plin in zavoro. To pomeni odpoved motorja in zavor. Tudi tu si krojimo usodo sami. Če odpove motor, ali pa če se odločimo za hitri izstop, bo to pomenilo hitrejši tempo integracije obnovljivih virov. Fotovoltaika je danes relativno ugoden vir, seveda dokler ga obravnavamo samostojno. Rast deleža sončnih elektrarn v elektroenergetskem sistemu pa bo v neki točki zahtevala več kot samo proizvodni vir, torej tudi hranilnike, ki so danes pregrešno dragi. V neki perspektivi bo ekonomija obsega tu naredila svoje, vprašanje pa je, kdaj bomo skočili na ta vlak. Podobno kot pri fotovoltaiki, ki so jo začeli spodbujati zgodaj in so v zadnjih 15 letih za spodbude namenili več kot pol milijarde EUR, te iste sončne elektrarne pa so v tem času proizvedle manj kot 2 teravatni uri električne energije? Vložili smo veliko, dobili malo. Meni, da bi bilo odgovorno in nujno, da si pred izstopom iz premoga odgovorimo tudi na takšna vprašanja. Tudi na vprašanje, od kod bomo uvažali el. energijo, saj gre cela Evropa v smeri opuščanja premoga, nadomeščanje temelji na nezanesljivih obnovljivih virih, vse projekcije pa kažejo strmo rast potrebe po el. energiji. Opustitev premoga bo zeleno dejanje, v procesu izstopa pa ne smemo delovati zeleno v smislu neizkušenosti in nezrelosti.

Članica sveta **Aleksandra VASILJEVIČ** se je zahvalila vsem gostom, ker so prišli in ker so prisluhnili potrebam in pogledom lokalne skupnosti na osnutek strategije, saj ravno tu najbolj vemo, kaj pomeni pravičen prehod. Zato so danes tukaj prisotni vsi deležniki, ki s svojim znanjem in izkušnjami lahko govorijo o pravičnem izstopu. V Šaleški dolini smo vedno znali stopiti skupaj, saj nam je mar za našo dolino, za zaposlene in za okolje. Šaleška dolina je danes pomemben steber slovenske energetike, za kar je plačala visok davek. Iz vsega slabega pa smo potegnili dobro, oživili smo mrtvo jezero, obnovili degradirana območja, preselili družine... Zaveda se, da kot družba sledimo smericam EU, ko govorimo o nizkoogljični družbi, pa vendar je potrebno poleg okolja vzeti v obzir tudi ostale aspekte za pravični prehod. Osnutek strategije pa vsebuje le okoljski vidik, zato ni prepričana, da gre za pravičen prehod. Apelirala je na odločevalce, da najprej sprejmejo zakon o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, šele nato pa skupaj s strokovnjaki iz našega okolja postavijo končno letnico prenehanja obratovanja PVja. Šele takrat bomo lahko govorili o pravičnosti in o pravičnem prehodu.

Članica sveta **mag. Karmen GRABANT** je dejala, da podpira Premogovnik Velenje, Termoelektrarno Šoštanj ter Mestno občino Velenje. Za pravični prehod je potrebno upoštevati 4 stebre. Ne dvomi v strokovnjake, ki so strategijo pisali, vendar pa je danes niso prepričali. Rečeno je bilo tudi, da ni časa za čustva, gledati je potrebno hladno. Žal se s tem ne more strinjati. Šaleška dolina je zrasla na Premogovniku Velenje in tudi sama izhaja iz rudarske družine, zato ji naj nihče tukaj ne govori, da ne smemo biti čustveni. PV ni samo energetika, je tudi šolstvo, razvoj, lokalno okolje, pravzaprav smo zrasli na žuljih knapov. 2500 delovnih mest, to niso le številke. Kot kemik se zaveda prehoda iz fosilnih na obnovljive vire, vednar se sprašuje, zakaj letnica 2033. V Pariškem sporazumu je postavljena letnica 2050. Kam se torej tako zelo mudi? PV je postavil letnico 2042. 20 let je potrebnih za zaprtje premogovnika, kot kaže praksa iz tujine. Sprašuje se, če so sploh pomislili na socialne stiske, na otroke zaposlenih, na tiste, ki jih danes skrbi, ali bodo še imeli plačo. Poglejmo samo COVID, kdo bi lahko pomislil na kaj takega pred nekaj leti. Izpostavila je, da so letos v PVju prejeli laskav naslov »referenčna točka v tehnološkem znanju premogovništva Zahodne Evrope«. Fantje torej vedo, kaj delajo in kaj govorijo. Gospod Košorok je danes dejal, da nihče ne sme ostati pozabljen in da je potrebno upoštevati pravičen prehod, vendar če bomo tako divjali, se boji, da bomo pozabili na najbolj ranljive. Potrebno je gledati tudi s srčne, socialne perspektive. Danes so slišali, da se ne smemo igrati z varnostjo te države, ve je varnost države tudi v socialni varnosti vseh nas, državljanov in prebivalcev SAŠA regije.

Član sveta **Sebastjan APAT** je dejal, da danes lahko govorijo tudi s čustvi, saj je to tradicija v Šaleški dolini in smo sedaj pred neko pomembno prelomnico. Dejal je, da je treba slediti smernicam Evrope za brezogljično družbo, ampak v tem okviru je treba zasledovati tudi realne cilje. Sam in v svetniški skupini se bolj nagibajo k temu, da bi bil ta rok daljši, saj je 12 let kratek rok za vse, kar je potrebno narediti. Strinja se, da je prej potrebno sprejeti zakon o postopnem zapiranju PVja, je pa to že bilo v prejšnjem mandatu Sveta MOV izpostavljeno in bi ta zakon že moral biti sprejet. Strinja se, da je potrebno to narediti. Na to so opozarjali že tudi v njihovi svetniški skupini. Apeliral je, da se razmisli o tem, da ne bi bil v tej strategiji le okoljski vidik, ampak tudi ostali.

Župan **Peter DERMOL** je dejal, da na koncu lahko ugotovimo, da letnica niti ni tako pomembna, ampak so pomembni vmesni koraki, programi, vsebine, ukrepi, projekti, s katerimi bomo izvedli pravično prestrukturiranje. Prestrukturiranje pa se lahko lotimo napačno in ga ne bomo izvedli niti do leta 2054, če ne bodo programi takšni, kot morajo biti, in predvsem, kar je ključno, če ne bodo zagotovljeni finančni viri. Izpostavil je, da najavljeni milijoni EUR niso zadosten vir. Samo v SAŠA regiji so identificirali za 1,1 milijarde EUR projektov. Samo za toplotni vir so predvideli okoli 130 milijonov EUR. Vprašanje je še vedno, kaj bo v prihodnosti, kakšne dejavnosti bodo tu, kakšna

struktura gospodarstva, saj bo potrebno zagotoviti vsaj 5000, po oceni sindikatov pa še precej več, nadomestnih delovnih mest, in to ne morejo biti kakršnakoli delovna mesta. Pomemben segment je tudi 3. razvojna os. Privabljanje investitorjev je namreč zaradi tega zelo težavno, saj je prometna infrastruktura eden pomembnejših segmentov. Veliko je stvari, na katere bodo morali opozoriti in ki jih bodo morali zahtevati, da bo prehod pravičen. Prav tako se strinja, da je vrstni red sprejemanja odločitev nekoliko napačen, torej najprej letnica, potem pa zakon o zapiranju premogovnika, potem sprejetje NEPNa. Tu bo potrebno storiti še veliko, da bodo prišli do neke letnice, tako na lokalni kot državni ravni.

Blaž KOŠOROK je dejal, da so si s kolegi pribeležili vse ključne teme. Debata je odprla vidike, ki jih bodo upoštevali. Zadeva še zdavnaj ni končana, javna obravnava pa se zaključuje 15. 4. Tudi tam bodo verjetno dobili mnogo takšnih in drugačnih pripomb. Današnja debata je bila na trenutke zelo ostra, kar je tudi prav. Še enkrat je dejal, da smo na isti ladji, vendar nekateri ne znajo ali nočejo plavati, vendar pa jih bodo naučili. Gospod Žerdin je bil leta 2010 tudi predsednik nadzornega sveta HSE, ko so se sprejemale ključne odločitve. Gospoda, ki ga je ta omenjal, pa ne pozna in je odšel že davno pred njim, tako da so lahko prepričani, da ne sodeluje pri nobenih biznisih s CO2 kuponi. Vendar to danes ni pomembno. Dejaj je, da bo debata potekala s socialnimi partnerji, z lokalnimi skupnostmi, regionalnimi agencijami, gospodarstvom ter s kolegi iz HSEja, TEŠa in PVja.

K 2. TOČKI DNEVNEGA REDA

Predlog sklepa in stališča Mestne občine Velenje do Osnutka Nacionalne strategije za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda.

Predlog sklepa je predstavil župan **Peter DERMOL**.

Član sveta **Sebastjan APAT** je dejal, da s samo vsebino nima težav in se z njo strinja. Predlagal je, da se namesto besede »zahteva« zapiše »pričakuje«.

Župan **Peter DERMOL** je dejal, da je ta beseda uporabljena tudi zaradi zahteve sindikata PVja, ki podobno zahteva socialno varnost za zaposlene. Zdi se mu, da je beseda pravšnja.

Član sveta **Sebastjan APAT** je pri 4. členu pripomnil, da vlada določi besedilo, sprejme pa ga državni zbor, zato bi bilo tu treba nekoliko popraviti kontekst, podobno v 5. členu.

Župan **Peter DERMOL** je predlagal, da se v 4. in 5. členu zapiše, da se od Vlade RS pričakuje, da »pravočasno pripravi in določi« ter »posreduje v Državni zbor RS v potrditev«.

Član sveta **Matej JENKO** je predlagal, da v 1. členu ali pa pred 1. členom povedo, da ta dokument strategije ni primeren za javno obravnavo, saj je v njem tako veliko pomanjklivosti.

Župan **Peter DERMOL** je dejal, da se načeloma strinja, vendar če to zapišejo, bi lahko izpadlo, kot da ne sodelujejo v javni obravnavi in potem tudi ti člani, kjer imajo neke zahteve in pričakovanja, ne bi bili predmet nadaljne obravnave in tega se boji.

Član sveta **Matej JENKO** je ponovno predlagal, da dajo notri to ugotovitev in da predlagajo, da pripravijo bolj kompetenten dokument, saj je to, kar so pripravili, katastrofa.

Župan **Peter DERMOL** je dejal, da je javna obravnava ravno zaradi tega, da se ta dokument popravi.

Član sveta **Matej JENKO** je ponovno dejal, da dokument ni primeren za obravnavo, ker ne upošteva relevantnih podatkov. To je njegovo mnenje.

Prisotnih je bilo 18 članov sveta.

2. SKLEP

Predlog

Svet Mestne občine Velenje je glasoval o predlogu svetnika Jenka, da se spremeni dikcija 1. člena sklepa.

Za predlog sta glasovala 2 člana sveta, 16 jih je bilo proti.

Predlog ni bil sprejet.

Prisotnih je bilo 18 članov sveta.

3. SKLEP

Predlog

Svet Mestne občine Velenje je glasoval o predlogu 1. člena sklepa.

Za predlog je glasovalo 16 članov sveta, 2 sta bila proti.

Predlog je bil sprejet.

Prisotnih je bilo 17 članov sveta.

4. SKLEP

Predlog

Svet Mestne občine Velenje je glasoval o predlogu svetnika Apata, da se v 2. členu sklepa namesto »zahteva« zapiše »pričakuje«.

Za predlog so glasovali 3 člani sveta, 14 jih je bilo proti.

Predlog ni bil sprejet.

Prisotnih je bilo 17 članov sveta.

5. SKLEP

Predlog

Svet Mestne občine Velenje je glasoval o predlogu 2. člena sklepa.

Za predlog je glasovalo 15 članov sveta, nihče ni bil proti.

Predlog je bil sprejet.

Prisotnih je bilo 17 članov sveta.

6. SKLEP

Predlog

Svet Mestne občine Velenje je glasoval o predlogu svetnika Apata, da se v 3. členu sklepa namesto »zahtevamo« zapiše »pričakujemo«.

Za predlog so glasovali 3 člani sveta, 14 jih je bilo proti.

Predlog ni bil sprejet.

Prisotnih je bilo 17 članov sveta.

7. SKLEP

Predlog

Svet Mestne občine Velenje je glasoval o predlogu 3. člena sklepa.

Za predlog je glasovalo 14 članov sveta, nihče ni bil proti.

Predlog je bil sprejet.

Prisotnih je bilo 17 članov sveta.

8. SKLEP

Predlog

Svet Mestne občine Velenje je glasoval o predlogu 4. člena sklepa z vključenim predlogom svetnika Apata.

Za predlog so glasovali vsi člani sveta.

Predlog je bil sprejet.

Prisotnih je bilo 17 članov sveta.

9. SKLEP

Predlog

Svet Mestne občine Velenje je glasoval o predlogu 5. člena sklepa z vključenim predlogom svetnika Apata.

Za predlog so glasovali vsi člani sveta.

Predlog je bil sprejet.

Prisotnih je bilo 17 članov sveta.

10. SKLEP

Predlog

Svet Mestne občine Velenje je glasoval o predlogu 6. člena sklepa.

Za predlog so glasovali vsi člani sveta.

Predlog je bil sprejet.

Prisotnih je bilo 17 članov sveta.

11. SKLEP

Predlog

Svet Mestne občine Velenje je glasoval o predlogu 7. člena sklepa.

Za predlog so glasovali vsi člani sveta.

Predlog je bil sprejet.

Prisotnih je bilo 19 članov sveta.

12. SKLEP

Predlog

Svet Mestne občine Velenje je glasoval o predlogu 8. člena sklepa.

Za predlog so glasovali vsi člani sveta.

Predlog je bil sprejet.

Prisotnih je bilo 19 članov sveta.

13. SKLEP

Predlog

Svet Mestne občine Velenje je glasoval o predlogu 9. člena sklepa.

Za predlog so glasovali vsi člani sveta.

Predlog je bil sprejet.

Prisotnih je bilo 19 članov sveta.

14. SKLEP

Predlog

Svet Mestne občine Velenje je glasoval o predlogu 10. člena sklepa.

Za predlog so glasovali vsi člani sveta.

Predlog je bil sprejet.

Prisotnih je bilo 19 članov sveta.

15. SKLEP

Predlog

Svet Mestne občine Velenje je glasoval o celotnem predlogu sklepa.

Za predlog so glasovali vsi člani sveta.

Predlog je bil sprejet.

Izredna seja se je zaključila ob 20.20.

Pripravila:

Aleksandra Forštner, univ. dipl. pol., l.r.

**župan Mestne občine Velenje
Peter Dermol, l.r.**